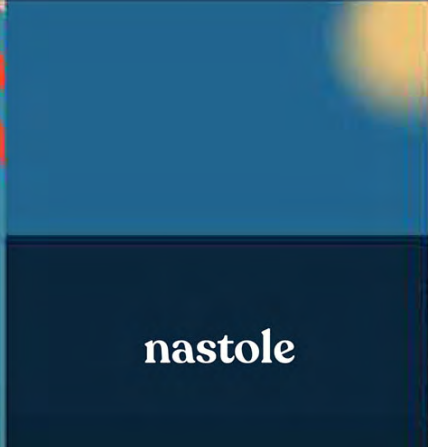

Dalibor Fonda

ŠEDESÁTKY!

nastole

Šedesátky!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihynastole.cz
www.albatrosmedia.cz

Dalibor Fonda

Šedesátky! – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

© Dalibor Fonda, 2025

© ČTK (foto), 2025

ISBN tištěné verze 978-80-7448-304-2

ISBN e-knihy 978-80-7448-467-4 (1. zveřejnění, 2025) (ePDF)

Š E D E S Á T K Y !
.....

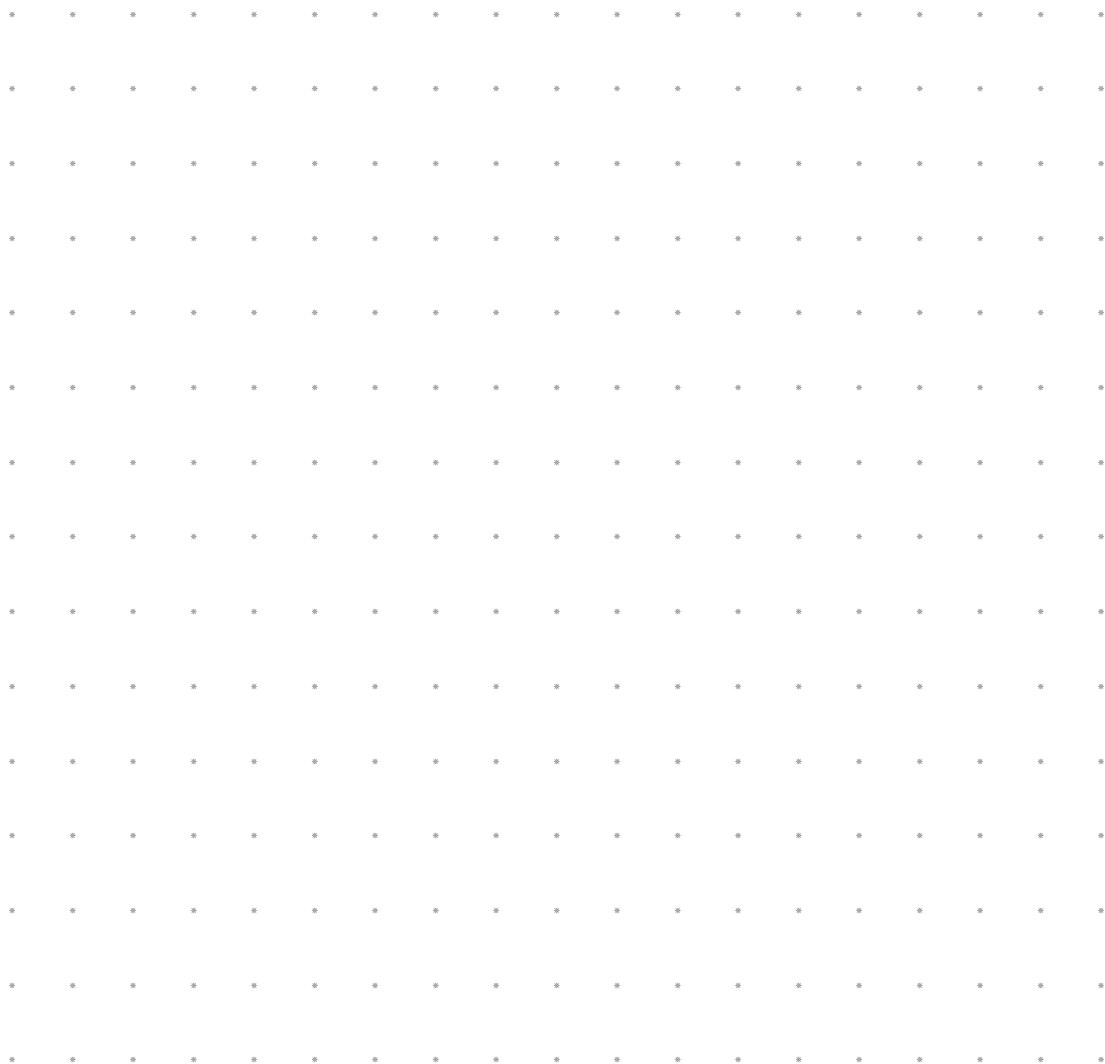
OBSAH

.....

Úvod ~~~~~	8	Dopisy do CCCP ~~~~~	100
Kája Saudek ~~~~~	10	Vzpomínky Dušana Bouši ~~~~~	107
Padesátý devátý ~~~~~	14	1964 ~~~~~	114
Vzpomínky Johany Saudkové ~~~~~	19	Dopisy z Nového Zélandu ~~~~~	116
1959 ~~~~~	24	Vzpomínky sourozenců Nealových ~~~	125
Školní jídelna ~~~~~	26	Vzpomínky Václava Cílka ~~~~~	128
Vzpomínky Věry Mazákové ~~~~~	35	1965 ~~~~~	134
1960 ~~~~~	40	Alegorické vozy ~~~~~	136
Tajné knihy ~~~~~	42	Pionýrský slib ~~~~~	144
Vzpomínky Ivana Klímy ~~~~~	49	Vzpomínky Jana Kodeše ~~~~~	149
1961 ~~~~~	54	Vzpomínky Jitky Asterové ~~~~~	152
Karel May ~~~~~	56	1966 ~~~~~	156
Svatá relikvie ~~~~~	62	Skautská přísaha ~~~~~	158
Kdo chce zabít Jessii? ~~~~~	70	Naháči ~~~~~	164
Vzpomínky Jendy Jiráně ~~~~~	76	Twiggy ~~~~~	170
Vzpomínky Heleny Třeštíkové ~~~~~	80	Šumperáky ~~~~~	176
1962 ~~~~~	84	Vzpomínky Vládi Dlouhého ~~~~~	186
Těřeškovová ~~~~~	86	1967 ~~~~~	190
Vzpomínky Olgy Knoblochové ~~~~~	92	Krása bez závoje ~~~~~	192
1963 ~~~~~	98	Vzpomínky mojí maminky ~~~~~	199

Vzpomínky bezdomovce Olina ~~~~~	202
1968 ~~~~~	208
Apollo ~~~~~	210
Rychlé šípy ~~~~~	216
Lidožrouti ~~~~~	224
Kutnohorská čtyřčata ~~~~~	230
Kofola ~~~~~	236
Planeta opic ~~~~~	242
Miss ~~~~~	252
Sborná 3:4 ~~~~~	260
Vzpomínky Miroslavy Šmelcové ~~~~	267
Vzpomínky Milana Knižáka ~~~~~	270
Vzpomínky Tondy Kratochvíla ~~~~~	272
Vzpomínky Romana Skamene ~~~~~	275
Vzpomínky Petra Stančíka ~~~~~	277
1969 ~~~~~	282
Hřbitovy lidí ~~~~~	284
Hřbitovy nadějí ~~~~~	294
Happy end ~~~~~	300
Vzpomínky Marty Kubišové ~~~~~	302
1970 ~~~~~	306
1971 – normalizační bonus ~~~~~	310

*Zbraslavická čtyřčata Hourova (zleva) Václav, Miroslava, Ivan a Jana v sedmi měsících,
nad nimi matka Marie Hourová, starší sestra Marie Hourová, vrchní sestra dětského
oddělení kutnohorské nemocnice Anna Kocyová a ošetřovatelka Marie Padevítová.
Foto ČTK / Josef Mucha*

ÚVOD

Proč *Šedesátky*!?

Prostě a jednoduše proto, že je stavím jako přímou výzvu úspěšné knize *Devadesátky!* Johany Fundové. Není to shoda jmen, Johana je moje dcera, i když ta písmenka „u“ a „o“ uprostřed našich příjmení se občas perou v celé naší rodině. A co pro ni znamenala devadesátá léta, to pro mě znamenala, vlastně pořád znamenají léta šedesátá. Taky taková zlomová dekáda, navíc umocněná tím, že pamětníci ubývají, není jich tolik jako u Devadesátek!. Především ale není tak dokonale zmapována, protože tehdy neexistovaly domácí počítače, mobilní telefony, videokamery a všechna ta záznamová média s pamětí větší než lidská paměť v hlavě kohokoliv. Tak si říkám, že ty *Šedesátky!* budou v mých vzpomínkách trochu vzrušenější, občas víc přibarvené a méně kontrolovatelné.

V šedesátých letech žili a tvořili pamětníci druhé světové války a československého meziválečného kapitalismu. Skoro bych zapomněl na pamětníky Rakouska-Uherska. Navíc se drala vpřed generace, která v přímém přenosu sledovala první let do vesmíru, přistání na Měsíci, zrod bigbítu. Rozhodně ale nesmím zapomenout na politické uvolnění, rázně převálcované ruskými tanky, a brutální a rychlý nástup normalizace pod taktovkou souduha Gustáva Husáka.

Abych lépe vymezil toto desetiletí, rozhodl jsem se jeho začátek posunout do roku 1959 a jeho konec šoupnout až do roku 1970. Není to tedy v pravém slova smyslu let deset, ale dvanáct. Takže vzhůru, vlastně vzad, o více než šedesát let.

KÁJA SAUDEK

Dřív než jsem stačil zmáčknout sedmičku, prodrala se za mnou do výtahu trochu odrostlá slečna. Opravdu slečna? Byla to spíš paní, která měla našlápnuto do středního věku, ale pro mě to byla slečna, i když trochu odrostlá.

Tak to jste měla štěstí.

Proč?

Skoro vás to skříplo.

No a co?

Jako kdyby vás ty zavírající se dveře chtěly připravit o vaše přednosti.

Nechte si ty sexistický nářáčky. Já mám svoje přednosti v hlavě.

Do sedmýho?

Do osmýho!

Ale ten výtah jede jen do sedmýho patra a potom musíte po schodech. Jdete do Glass Baru, co?

Tak zvědavýho starýho chlapa s nechutnejma poznámkama jsem dlouho nepotkala. Dejte si příště pozor.

Na co?

Dneska jsou takový nechutný dvojsmyslný poznámky neakceptovatelný.

Myslíte mou jednosmyslnou poznámku o Glass Baru? Vždyť máme stejnou cestu. A já se vám omlouvám, jestli se vás něco dotklo.

Nedotklo. Jsem zvyklá. A nevykrucujte se, však moc dobře víte, jak jste to myslel.

Ale omluvu přijímáte?

Sedli jsme si ven, protože v osmém patře Tančícího domu je součástí Glass Baru terasa s nejkrásnější vyhlídkou na Vltavu a Pražský hrad. A když je tam na place zrovna majitelka baru, jmenuje se Karolína, obsluha je nebývale milá a hlavně rychlá.

Kvůli tomu sem chodíte, co?

Zase ta zvědavost.

No ale tak se přece normálně konverzuje.

Já jsem tady kvůli výstavě.

Vy tady máte výstavu? Dole v galerii?

Proč se pořád ptáte?

Protože se znám s Robertem, který tady všechny výstavy organizuje.

Tak už jsem pochopila, proč si namísto kvalitní kávy objednáváte obyčejnýho turka.

Kdybyste ho ochutnala, tak byste pochopila, proč i Robert pije jen turka a všechny ty nové vymoženosti zavrhuje. Ale k věci. Tu výstavu dole nemáte vy, ale Kája Saudek.

To já vím. Káju Saudka zná přeci každé. Byla jsem na ní už dvakrát.

Pomáhala jste s její přípravou Robertovi?

Ne.

Tak proč?

Protože s ním chystám další výstavu, o mým tátovi.

O tátovi?

Ano, o tátovi. Zároveň s výstavou vyjde i kniha *Devadesátka*. Oslaví totiž devadesátý narozeniny a bude to o jeho tvorbě.

To je tedy náhoda.

Proč náhoda?

Neznáte náhodou knihu *Devadesátky!*?

Mám ji doma i s podpisem autorky.

To je, jako kdyby to naše náhodný setkání někdo detailně naplánoval.

Proč?

Protože Johana, autorka té knihy, je moje dcera.

A co připravujete za knihu vy?

Devadesátky naruby.

Tomu nerozumím. Nějak moc *devadesátek*.

Když otočíte *devadesátku* nohama vzhůru, tak dostanete co?

Obrácenou *devadesátku*.

Trochu představitosti.

Šedesátku.

Moje kniha budou takový *Devadesátky!* naruby.

Aha, už mi to docvaklo. *Šedesátky!*. A o čem bude?

O tom samým jako *Devadesátky!*, jen posunutá v čase o třicet let zpátky. A přesně tam zapadá třeba ten Kája Saudek, co má tady výstavu. Chápete? Pro mě byl jedním ze symbolů té doby. Dneska každé jen o pražským jaru, jednadvacátým srpnu, ruský okupaci, Čáslavský, Palachovi a dalších a dalších. Jenže *šedesátý* léta začínají v roce 1961, možná o rok dřív. Samozřejmě že nebylo jednoduchý v té době žít, ale byl to takovej sled událostí, že kam se hrabou nějaký *devadesátý* léta.

Ale rok 1989 byl mnohem silnější, převratnější.

Slečno... Jak se vlastně jmenujete?

Petra.

A táta?

Zjistěte si to sám a nebudete se pořád jenom vyptávat. Připadám si jako u výslechu na policejní stanici. Policajti taky občas musí vyrazit do terénu, a ne se jen ptát a ptát v začouzený kanceláři.

Tak slečno, rok 1989 rozhodně nepatří do devadesátých let.

Logicky nepatří, ale bez toho roku by žádný převratný Devadesátky! nebyly. Takže když píšete ty vaše *Šedesátky!*, začněte je taky o rok dřív.

Rokem 1959?

Jo.

A co se v tom roce stalo převratného?

Nevyptávejte se pořád. Zjistěte si to sám.

Tak mi aspoň prozradte, jak se váš táta jmenuje. Možná o něm něco v té knize napíšu.

Všechno vám to radši hned vysypu, aspoň se nebudete na všechno dokola vyptávat a vtírat.

Poslouchám.

Rosenbaum. A výstava i kniha budou mít název *Devadesátka, defilé Rosenbaum*.

To musíme dát dohromady.

**PADESÁTÝ
DEVÁTÝ**

Nevstoupíš dvakrát do stejné řeky, ale za pokus to stálo. Zavola jsem slečně, se kterou jsem se seznámil ve výtahu v Tančícím domě, a ještě jednou ji přilákal do Glass Baru v osmém patře.

To jsem rád, Petro, že jste dorazila, moc jsem tomu nevěřil.

Co byste potřeboval?

Já bych toho potřeboval, že bychom tady mohli sedět nekonečně dlouho.

Kolem čeho kroužíte?

Nechtěla byste mi dělat při psaní textu takovou sparringpartnerku?

To jako při tom psaní budeme hrát třeba tenis?

Proč?

Sparringpartner je přeci někdo, kdo s vámi v nějaký sportovní disciplíně trénuje.

No vidíte, nějak se to v češtině zabydlelo ve sportu a my dva to teď naroubujeme do literatury.

My dva nic spolu roubovat nebudeme. Takže znovu – co byste potřeboval?

Že bychom se spolu bavili o šedesátých letech, vy byste se jako mladší ptala na různé věci a já jako starší bych vám odpovídal.

To už tady bylo. Myslím v nějaký knize od Tigrida nebo Gruši.

No tak by to tady bylo ještě jednou v atraktivnější verzi. Zkusíme to a uvidíme.

A na co se mám ptát? Čím začneme?

Jak jste řekla minule. Rokem 1959, který šedesátým letům předcházela. Z něj se vlastně zrodily šedesátky, stejně jako devadesátá léta se zrodily z roku 1989.

To jsou strašně patetický kec. To by nikdo nečetl. Není to přirozený, je to rozvláčný a nudný, jako kdyby to byla povinná četba pro starý lidi v domovech důchodců. Musí to mít šťávu. Co já s tím?

Musíte psát vlastní vzpomínky na šedesátá léta, ono se to rozjede a budou se na to nabalovat další vrstvy, jako když válíte sněhovou kouli. Potom uděláte další a ještě jednu a postavíte z těch tří koulí sněhuláka.

A jak takovej sněhulák souvisí s *Šedesátkama*!?

Třeba jste stavěli sněhuláky, protože byly uhelný prázdniny.

Fuj, to je ale odporně studený téma.

Tak nějaký teplý téma.

Jako o teplouších? Vždyť ty byli v té době mimo zákon.

Ale ne, já myslela třeba něco o Africe. Jak se sem z teplejších krajů před Vánocema vozily nedostatkový pomeranče, buráky a jak se na ně ve školách dávaly speciální poukázky a ty se měnily v obchodech za to nedostatkový zboží.

To je moc komplikovaný.

No tak třeba jenom o Africe to bude. Nebo o jinejch teplejch krajích, když nemáte rád sněhuláky.

A jak naroubovat tu dobu na teplej kraj?

Říká vám něco Zikmund a Hanzelka?

Jo.

Tak vidíte. Máte začátek, mě už nepotřebujete. A kdybyste si přeci jen nevěděl rady, tak mi zavolejte, já vám poradím, nebo vás alespoň nasměřuju. Nikam nemusím chodit. Bude to takovej návod po telefonu.

Místo sexu po telefonu zeměpis o teplejch krajích, jo? To byste si mohla rovnou změnit telefonní číslo na takový to lehce zapamatovatelný.

Hele, brzdíme. A taky nezapomeňte, že v tý době neexistovaly mobily a obyčejnej telefon měl jen málokdo, protekčník nebo komoušskej funkcionář.

My ho měli, ale ve straně nikdo v naší rodině nebyl. Ale každopádně děkuju za doporučení teplejch krajů s Hanzelkou a Zikmundem.

Ještě jsem se nestačil rozloučit a hlavou se mi už honily vzpomínky na knihovnici paní Petlíkovou, korpulentní a vzdělanou paní, která nám doporučovala zajímavé knihy úměrné našemu věku. Kdyby jen tušila!

* * * * *

Musíme počkat, až půjde přiložit do kamen.

Proč?

Protože kamna jsou tady v knihovně, ale přikládat se musí ze zadního kumbálu. Je to tak proto, aby se neprašilo. Tady máme teplo a čisto a v kumbálu je zima a mour a popel.

Ale proč musíme počkat?

Do kumbálu jsou úzký dveře a Petlíková je široká a tlustá, musí se vždycky, když jde přiložit, natočit bokem a protáhnout se. Koukněte se na ni někdy. Nejdřív protáhne zadek, a když je na druhý straně ten její zadek, začne za ním soukat obří kozy. Teprve potom rachotí pohrabáčem a sype uhlí do kamen.

K čemu nám to bude dobrý?

Nebude nás kontrolovat do té doby, než se zase bude soukat zpátky do knihovny. A já vám mezitím něco ukážu.

Co?

To jste ještě neviděli.

Má tam něco schovaného?

Zikmunda.

Koho?

S Hanzelkou.

Nějaký dva chlapy?

Ale ne. Knížku od Zikmunda a Hanzelky.

Kdo to je?

No přeci ty dva světoznámí dobrodruzi, který s Tatrou objeli celou zeměkoulí.

To nejde.

Jde.

Nejde. Nikdy nemůžeš objet autem celou zeměkoulí. Evropa sousedí akorát se Sovětským svazem a jinak je každé další světadíln obklopené mořem.

To není pravda. Severní Amerika je spojena s Jižní Amerikou. A Afrika je taky spojena s dalším světadílem. Ale to všechno je v té knížce o těch dobrodruzích. Podíváme se na to a uvidíme. Je tam něco zajímavějšího.

Co?

Paní Petlíková si začala oblékat šedý šustákový plášť, pod kterým se dmulo obří poprsí, snad největší v našem městě. Věděli jsme, že nastal náš okamžik. Bude se soukat do kumbálu, rachotit, přikládat a potom zase zpátky. Máme deset minut.

Tady je to.

Ukaž.

Afrika snů a skutečnosti, strana 121 a potom taky 255 a 256.

Od koho to víš?

Nestarej se a listuj.

Tady. Ta je má. A tahle taky. Ty černošky je mají o hodně větší než moje máma. A chodí takhle svlečený pořád.

Ony prej nikdy nenosí podprsenky, takže nic nebrání, aby jim takhle hodně narostly.

Jenom když jdou nakoupit do normálního obchodu, tak si je vezmou.

Tam nejsou normální obchody. V Africe roste všechno rovnou ze země nebo na stromech.

Když chceš banán nebo pomeranč, tak si zajdeš do lesa a natrháš si, kolik chceš. A buráky rostou v zemi jako u nás brambory. Ty černošky nemusí chodit do obchodu. Proto nemusí nosit podprsenky.

Pozor!

Co?

To nejlepší je na straně 255 a 256.

Listuj, rychle, než se vrátí Petlíková. A ty běž radši hlídat.

Ne, já to chci taky vidět.

Tak rychle.

Tohle jsou ty nejhezčí obrázky, protože tyhle černošky je mají největší. A za nima stojí nahatý chlapi.

Nejsou nahatý, mají místo trenýrek takový navlíkáci trubky otočený směrem nahoru.

To je asi bambusová trubka, která jim ho chrání, aby si ho neodřeli.

Teď si představte, že ty dva dobrodruzi...

Jak se jmenovali?

Zikmund a Hanzelka.

Tak Zikmund s tím druhým tohle všechno viděli na vlastní oči. A taky si mohli na ty velký kozy šáhnout a vyfotit si je a doma si je v klidu prohlížet. Ty se ale mají!

Chlapci, chlapci, co to tady máte?

Knížku.

Á takhle, ta je moc zajímavá. To je cestopis od světoznámých cestovatelů, našich československých, Zikmunda a Hanzelky. Moc zajímavé čtení, a těch nádherných fotografií! Jestli se budete dobře učit, taky se z vás třeba stanou cestovatelé.

A to si potom budeme moct na všechny ty věci na fotografiích šáhnout?

Samozřejmě. Ovoce si utrhnete přímo ze stromu, nějakého krásného živočicha si pohladíte, ale jen ochočeného.

A černoši?

Ti jsou pohostinní. Vždyť se na ty krásné fotografie podívejte.

A černošky?

Všechny tři díly *Afriky snů a skutečnosti* Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda mám doma. Vymodlil jsem si je. Dostal jsem je postupně – k Vánocům, na konci školního roku za vysvědčení a nakonec i k narozeninám. Druhý díl má ale jednu vadu, chybí v něm stránky číslo 121, 255 a 256. Mezi mými kamarády byl padouch. Nevadí, v té době jsem už měl zajímavější zdroj, tajné sešity mého otce, které si přivezl ze Švédska. Koneckonců vlnadné černošky v knihách vystřídal záběry na legendární terénní automobil Tatra 805, známý spíš pod přezdívkou „kačena“ nebo „piskora“, s kterým Zikmund a Hanzelka dalekou cestu podnikli.

VZPOMÍNKY

JOHANY SAUDKOVÉ

Módní puntíky

.....

Šedesátá léta! Samozřejmě bych nemohla nic napsat nebo vyprávět o té době, kdybych nezmínila hlavního protagonistu svého života. Patřili jsme k sobě od prvního okamžiku, kdy jsme se potkali. Měla jsem prázdniny, bylo mi patnáct let, právě jsem skončila základní devítiletou školu a čerstvě přijata na školu střední jsem si vyrazila na plovárnu u Vltavy, kousek za dnešními Žlutými lázněmi. Ona to nebyla jen plovárna, byl to sportovní klub, i když oficiálně nijak neorganizovaný, s dobovým názvem ČKD Stalingrad. Tam se setkávali sportovci, a to i ti ověnčení medailemi – vodáci, kulturisti, gymnasté. A sem také docházeli bratři Jan a Kája Saudkovi. Také sem chodil můj bratr, pro sport tehdy velmi zapálený. Toho jsem tehdy doprovázela, opalovala se a plavala ve Vltavě. Ten den jsem měla nové puntíkaté bikiny a právě přicházel Kája. Já ho už několikrát viděla s Olgou Schoberovou po boku, ale nyní byl sám.

Zřejmě ho velmi zaujaly moje nové puntíkaté plavky. Puntíky byly v té době velmi módní, a kdo chtěl být „in“, jak se říká, nemohl je nemít. Byla jsem si vědoma svých předností

a ty nové plavky všechno umocnily. Ale i on zaujal mě. Představte si prostě nádherného a sympatického chlapa.

A on využil okamžiku, kdy byl na chvíli sám, přisedl si ke mně a oslovil mě. Tak jsme se seznámili. Chodila jsem tam potom skoro celé léto s bratrem, já na plovárnu, bratr do sousední loděnice cvičit. V té době se Kája s Olinkou Schoberovou rozešel, i když byli zasnoubení. To bylo moje léto roku 1964.

Kája v té době pracoval na Barrandově u architekta Zázvorky, bratra herečky Stelly Zázvorkové. Olinka Schoberová Káju seznámila s Milošem Macourkem, který byl jedním z klíčových protagonistů českého filmu. Ten navíc znal Kájovu práci, Kája v té době hojně přispíval svými komiksy do tehdejších populárních týdeníků a měsíčníků, jako byl Student, Ty a já, Čtení pod lavicí atd. A tehdy na základě doporučení Miloše Macourka si ho vybral režisér Václav Vorlíček jako spoluautora pro „komiksové části“ filmu Kdo chce zabít Jessii?. Ten film mu otevřel dveře do světa. A z barrandovských studií, v době, kdy ještě nebyl na volné noze, ale v klasickém zaměstnání, pak zdrhal kolem druhé hodiny odpoledne. Když bylo pěkné počasí, seběhl k Vltavě, sedl na přívaz a hurá na druhou stranu na plovárnu, samozřejmě za mnou.

V roce 1967 jsme měli svatbu a o rok později, v listopadu, se nám narodil syn Patrik. Po mnoha letech jsem se s Kájou domluvila, že si pořídíme ještě jedno dítě. Jenže v rodině Saudků se rodili jen samí kluci. Jak na to, když jsem chtěla holčičku? Když si prý přeju holčičku, tak to holt bude holčička. Mně stačilo, aby se na mě Kája podíval, a já byla hned druhý den v jiném stavu. A tak se nám narodila Berenika. Obě děti naštěstí chytily talent po Kájovi a pokračují v jeho tvůrčí stopě. Jenže to už jsou šedesátá léta dávno v háji. I s tou úžasnou atmosférou. A mně tu dobu připomínají už snad jen ty tehdy módní puntíky. Měla jsem je nejen já na plavkách, ale i Olga Schoberová ve filmu Václava Vorlíčka Kdo chce zabít Jessii? a taky plno nádherných hrdinek v tehdejších proslulých Kájových komiksech.

*Rozloučení Pražanů před budovou Ústředního automotoklubu s cestovateli J. Hanzelkou
a M. Zikmundem před odjezdem na cestu Asií a Oceánií.
Foto ČTK / Zdeněk Havelka*

1959

Co se stalo u nás?

.....

- Zikmund a Hanzelka se svou Tatrou 805 odstartovali expedici do Austrálie a Oceánie
- V kutnohorské nemocnici se poprvé v Československu narodila čtyřčata
- Roztočily se turbíny dokončené vodní elektrárny Lipno, největší přehradní nádrže v Československu; během výstavby byla na staveništi příslušníky StB odhalena ilegální imperialistická vysílačka, provozovaná hlavním inženýrem stavby
- Jaroslav Heyrovský získal Nobelovu cenu, v různých oborech to byla jeho osmnáctá nominace na cenu
- Byl proveden celostátní soupis kočujících Romů, který vycházel ze zákona č. 74, o „trvalém usídlení kočujících osob“ a „přechodu k usedlému způsobu života“
- Světlo světa spatřil legendární automobil Škoda Octavia, následovník Spartaka
- Československý svaz mládeže začal vydávat týdeník Mladý svět, pod stejným jménem vycházel v období 1929–1945 časopis zcela jiné politické orientace
- Bylo založeno divadlo Semafor, spjaté především se jmény Suchý a Šlitr; název byl zkratkou slov SEdm MALých FORem
- V Brně se konal první ročník Mezinárodního strojírenského veletrhu
- Za finanční a materiální podpory Číny, která nebyla členem OSN a nesměla provozovat vlastní námořní dopravu, byla založena společnost Čechofracht, provozující námořní plavbu s vlastní flotilou
- Narodili se herci David Prachař a Čestmír Řanda junior a taky ředitelka vydavatelství Burda Petra Funda, Čestmírova spolužákně a moje žena
- Alexander Dubček ukončil studia společenských věd na vysoké škole v Moskvě; jeho údajným spolužákem byl podle některých zdrojů Michail Gorbačov
- Byla vydána reprezentativní kniha *Vltava* s fotografiemi Karla Plicka, mezinárodně uznávaného a oceňovaného fotografa, a texty Františka Kožíška
- Vyšla kniha *Birlibán* od Eduarda Petišky
- Staršímu bratrovi Gusty Berezowskému nebyl povolen roční odklad nástupu do první třídy

A co svět?

.....

- V Izraeli byla založena tajná služba Mosad
- Che Guevara vstoupil v čele povstalců do Havany a Fidel Castro vyhlásil vítězství kubánské revoluce, započaté v roce 1953
- Podle západoněmecké vlády byla údajně dokončena denacifikace Německé spolkové republiky, jejímž cílem bylo potrestání viníků, rozdělených do pěti kategorií: váleční zločinci, aktivisté a požitkáři, méně angažovaní, přívrženci, zproštěnci
- Po nekonečných diskuzích a hádkách vznikl finální název skupiny The Beatles, a to kombinací dvou anglických slov – beetles (brouci) a beat
- Narodil se první afghánský kosmonaut Abdul Ahad Mómánd
- V Rudém právu vyšel dlouhý článek o úmrtí Barthélemyho Bogandy, středoafrického politika, o kterém v Československu nikdo nikdy nic neslyšel
- Dne 25. listopadu zemřel vynikající francouzský herec Gérard Philipe, přesvědčený příznivec komunismu, obdivovatel Fidela Castra a vnuk pražské rodačky Seligerové

ŠKOLNÍ JÍDELNA

Pořád jsem si říkal, že by bylo dobré tu slečnu z výtahu nějak vtáhnout do mých literárních pokusů. Když jsme se viděli naposledy, měla docela dobré nápady, jak se s textem poprat. A navíc byla tak krásná. Zápasil jsem s tou myšlenkou neustále, ale zároveň jsem ji zaháněl. Nesklouzlo by to nakonec k něčemu jinému? Rozhodl jsem se, že tomu nechám volný průběh. Jenže i takový volný průběh se může vymknout kontrole.

S postupujícím věkem chodím spát později než před lety. Nebylo by na tom nic divného, kdybych se nebudil mnohem dříve. Čas spánku se krátí. Nejhorší na tom ale je občasné probuzení uprostřed temné noci. Zničehonic otevřu oči, kouknu se na budík a znovu se zavrtám do peřiny. Když se mi nedaří usnout, vzpomenu si na radu, kterou mi dal kdysi děda. Až prý budu starý, poznám různé neduhy, ale nesmím se jim poddat. Na každý z nich musím mít nějaký lék. Tím nemyslel pilulku od doktora, ale něco jiného.

Když se tak uprostřed noci probudím a nemůžu zabrat, ponořit se zase do spánku, pomůžu si.

Jak?

No přece jedním z mých léků.

Na spaní existují nějaké léky?

Vždyť jsem ti říkal, že tím lékem nemusí být bílá pilulka, ale i něco jiného. Začal jsem s tím před pár lety a funguje to. Je to moc dobrá věc. Zapamatuj si to, pomáhá to. Však to taky budeš jednou potřebovat.

A jak to funguje?

Nejprve si musíš pořádně uklidit v hlavě. Vyhodit nesmysly a vzpomínky si roztřídit. To je základem úspěchu.

A potom?

To se najednou v noci probudíš a ne a ne znovu usnout. Lehneš si na záda, úplně se uvolníš, ruce dáš podél těla a peřinu si natáhneš až k bradě.

To je všechno?

To je začátek. Nesmíš mít ale otevřené oči. No a potom si ve své uklizené hlavě vybereš ve vzpomínkách nějaký příběh, ponoříš se do něj, začneš si ho přehrávat jako živý film. Když je ten vzpomínkový film třeba napínavej, tak neusneš. Funguje to přesně naopak, čím krásnější film, tím rychleji usneš. Vyzkoušej to někdy.

Asi jsem ještě neměl v hlavě uklizeno, vzpomínky roztříděné, ty ošklivé vymazané, prostě to nefungovalo správně. Půl čtvrté ráno, taková ta mrtvá hodina, jak tomu času mezi dnem a nocí říkám, a já se převaloval na bok, potom zase na záda, na břicho. Nic. A najednou záblesk. Vzpomínka na jeden z léků. Lehl jsem si na záda, ruce podél těla, uvolnil jsem

se, peřinu si natáhl až k bradě a zavřel oči. Ve vzpomínkách jsem si vybral tu nejkrásnější spolužákyni a stiskl pomyslné tlačítko start. Usnul jsem okamžitě, ale po pár vteřinách se nejkrásnější spolužákyň rozplynula a místo ní se tam vetřel pach školní jídelny.

* * * * *

Stál jsem ve frontě se dvěma největšími kamarády, Gustou Berezowským a Jardou Jardou a taky ještě s dvojčetem Červeňákem.

Jaká je polívka?

Hnusná.

Není náhodou gulášová? Tu mám rád.

Ne. Tu kuchařky nevaří.

Vaří, ale málo.

Proč?

Tu si uvaří jenom pro sebe. A potom ji skoro všechnu odnesou domů, aby na nás nic nezůstalo. Proto musí vařit jinou. Takovou, kterou nikdo nejí, a proto jí jsou pořád plný hrnce.

A ví to učitelka, že jsme polívku nejedli a stojíme ve frontě na hlavní jídlo?

Nemluv o tom nahlas, jinak nás uslyší a pošle nás do fronty na polívku. Podívej, jak po nás kouká.

Kdo to je?

Kdo?

Ta učitelka. To je nějaká nová?

To je nová z běčka. Dismannová.

Ta je ošklivá. Tamta byla lepší. Ta před tou Dismannovou. Ta, jak se jmenovala tak divně.

Já taky nevím, jak se jmenovala. Ale ona rodila.

Co rodila?

Rodila dítě. Proto je teď doma. Na dovolený. Na dětský dovolený.

Tomu se říká jinak. To není dětská dovolená. Těhotná byla a ta dovolená se jmenuje podle toho.

To je mateřská dovolená, protože to dítě, až vyrostе, bude chodit do mateřský školky, a zatím, když je malý, to dítě, tu mateřskou školkou dělá doma máma od toho dítěte. Proto se tomu tak říká. Mateřská dovolená.

Ale ta Dismannová je divná. Pořád na nás kouká a asi by ráda věděla, jestli jsme jedli polívku. Otočte se, ať na nás nevidí.

Ta před ní, jak je teď na tý dovolený, na nás nikdy tak divně nekoukala. Ona byla pěkná.

Náš táta taky říkal, že je pěkná, ta učitelka z běčka.

Kdy to říkal?

Když se vrátil z třídní schůzky. Zavolał si mě a já myslel, že kvůli známčkám. On se ale začal nenápadně vyptávat, co je to za tu mladou učitelku z vedlejší třídy.

A řekls mu to?

Já nevím, jak se jmenuje. Řekl jsem mu, že je těhotná.

A co ti na to řekl táta?

Kde jsem to sebral a taky abych o takových věcech nemluvil, že tomu nerozumím. Ať raději zjistím, jak se jmenuje.

On se o tom nechtěl bavit, že je těhotná. To tak dospělí dělají, že se před náma o těch věcech nechtějí bavit.

O jakých věcech?

O tom, když je nějaká ženská těhotná.

To já ale znám. Moje sestra taky někdy vypadá, že je těhotná. A máma jí pořád říká, když jde večer s Frantou ven, aby si dala pozor.

Na co?

Na ty těhotný ženský. Aby taky k nim nepatřila.

To je jinak.

Co?

To napřed není těhotná. Až potom.

Kdy potom?

Až to dělá.

Co dělá?

Napřed to musí dělat a až potom je těhotná. Já to vím. Mně to říkal brácha.

Co ti říkal? Řekni nám to taky.

Ale musíme se otočit. Ta Dismannová po nás pořád kouká a nechci, aby to slyšela.

Že je někdo těhotnej?

Ne. Že se to napřed musí dělat.

Ale co?

Když je někdo těhotnej, tak předtím musí šukat.

Co musí?

Šukat. Tomu se tak říká. Brácha to říkal.

Ale moje ségra to s Frantou nedělá.

To nemůžeš vědět.

Máma jí říká, aby si dávala pozor. Kdyby to tak bylo, tak by jí místo toho říkala, aby nešukala, že by byla potom těhotná.

Třeba to dělá s Frantou tajně a tvoje máma o tom neví.

Nedělá to. Ona si dává pozor a taky není těhotná.

Ale to mi říkal brácha, že se to dělá pořád. Dospělý to prej dělají pořád.

Co?

No přeci to, že šukají.

Ne. To dělají, jenom když chtějí děti. A když ta ženská není těhotná, tak to nedělá.

Ne. To dělají dospělý pořád. Pořád jenom šukají a potajmu, aby je někdo neviděl, protože jsou přitom nahatý. Tak to říkal brácha. Některý ženský prej to dělají pořád, a když to nedělají, tak na to pořád myslí. Tak to prej je.

A jak to dělají?

Jak šukají? To ti ukážu až po obědě. Teď už budeme skoro na řadě a Dismannová nesmí poznat, že jsme neměli polívku.

Ona ta Dismannová je ošklivá. Ta nešuká. Brácha říkal, že za šukání stojí akorát pěkný holky a ženský. On, když vidí nějakou pěknou, tak říká, ta by za to stála.

Za co?

Na to se ho taky vždycky zeptám.

A co ti řekne?

No o tom šukání. Že by si rád s tou pěknou holkou zašukal, ale že mu asi nedá.

Co mu nedá?

Na to jsem se ho zapomněl zeptat. Já se ho příště zeptám, až bude mít dobrou náladu a bude si se mnou povídat.

Tak se zeptej, jak se to dělá.

To už mi říkal. Já vám to ukážu.

Ale chlapci, chlapci, co to tady máte za tajemství?

My jsme polívku už měli, soudružko Dismannová.

Aha. Tak vy tady nemáte žádné tajemství, ale chtěli jste mě obelstít. Tak to napravíme.

Jak?

Půjdete si napřed stoupnout do fronty na polévku. Já vím, že podvádíte. A až ji sníte, tak si znovu stoupnete do fronty na hlavní jídlo.

Ale tam u těch hrnců s polívkou žádná fronta není.

Tak to bude aspoň rychlejší. Já vám ji sama naberu. Takhle to dělat nebudete. Tu polévku musí mít každý.

No každé jí má, ale skoro nikdo jí nejí. Jenom gulášovou a ta je málokdy.

O tom nebudeme diskutovat, chlapci. Šup na druhou stranu. Já vám tu polévku do talířů naleji.

Málo. Jenom málo. My nemáme moc hlad.

Ale polévka je zdravá. Je plná zeleniny a ovoce a vitamínů.

Ovoce?